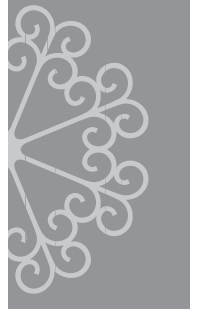

בית מדרש

282

בשבילי הפרשה

פרשת ויחי תשע"ח

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	4:33
Brooklyn, NY	4:19
Chicago, IL	4:08
Johannesburg, S. Africa	6:44
Lakewood/Deal, NJ	4:21
London, UK	3:44
Los Angeles, CA	4:34
Manchester, UK	3:39
Monsey, NY	4:18
Montreal, Quebec	4:01
Toronto, Ontario	4:30
Yerushalayim	4:09
Zurich, Switzerland	4:25

דברי הותינו

גור אריה יהודה מטרף בני עלית (מט,ט)

רש"י: "סילקת את עצמך ואמרת מה בצע וגו' וכן בהריגת תמר שהודה 'צדקה ממני', לפיכך כרע רבץ וגו'."

בכוזרי (מאמר ג, ג-ה): אמר החבר: החסיד הוא הנזהר במדינתו, משער ומחלק לכל אנשיה טרפס וכל צרכם, וינהג בס בצדק, לא יונה אחד מהם וגו'. אמר הכוזרי: על החסיד שאלתיך לא על מושל? אמר החבר: החסיד הוא מי שהוא מושל, נשמע בחושיו וכחותיו הנפשיים והגופיים ומנהיגם ההנהגה הגופיית, כמו שנאמר 'ומושל ברוחו מלוכד עיר', והוא המוכן לממשלה, כי אילו

היה מושל במדינה היה נוהג בצדק כאשר נהג בגופו ונפשו וגו'.

יהודה זכה למלוכה מתוך שהיה מלך ומושל על עצמו, והוא אשר כתב רש"י "סלקת את עצמך ואמרת מה בצע וגו'". היינו שמשל על עצמו לא להיות נגרר אחר זולתו. וגם אחיו סרו ושמעו לד בריו, כי זהו מכח המושל שבו. וכפי הגר"א במ של פ' (כז) שאמר כי גדר מושל הוא אשר מושל מעצמו ולא מחמת שאחרים בוחרים בו.

יהודה היה מציאות של מושל, ומשל על אחיו וגם על עצמו כשאמר בהודאתו 'כי צדקה ממני'. וכן תרגם אונקלוס: אודיתתא ולא בהיתתא. ומחמת תכונות אלו זכה למלכות לעד ולעולמי עולמים.

מרו המשיגה הגה"צ רבי ירוחם ליוואוויץ צוק"ל

דבר נדיר באותם ימי מלחמה, הם צפויים להגיע לאודסה ביום שישי בצהריים, כאשר השבת נכנסת בשעה 15:00.

הזמן דחוק מאוד, אולם הרכבת הבאה לאודסה יוצאת רק ביום ראשון בשבוע הבא, וקיים חשש שבינתיים אנשי הנק.וו.ד. [המשטרה הרוסית החשאית] יתחרטו על האישור שניתן לשתי משפחות לצאת מ'אגן העדן' הרוסי. במצב זה של ספק פיקוח נפש עלו לרכבת ביום רביעי.

מחשש שמא תתעכב הרכבת בדרך ויגיעו ח"ו בשבת, לאורך כל הנסיעה אמר מרו הגרי"ז תהלים ועודד גם את שאר היהודים ברכבת לנהוג כך. המתח הורגש באוויר במשך כל הנסיעה. למחרת, ביום חמישי, היה ברור כי הרכבת נמצאת באיחור של שעותיים. האם יספיקו להגיע לפני כניסת השבת?

יום שישי הגיע, המתח היה רב, והנה לפתע האיצה הרכבת את מהירות נסיעתה ונסעה במהירות עצומה. האיחור הלך והצטמצם וככל שחלפו השעות גבר המתח. בשעה 14:30 עצרה הרכבת בתחנת אודסה.

עם עצירת הרכבת, פנה מרו רה"י לנוכחים ואמר: "התהלים של הבריסקער רב העמידו את השמש באודסה דום!" אז פנה למרו הגרי"ז ואמר: "נס הוא ומופת גלוי".

פריקת המזוודות מהרכבת ארכה עוד כ-15 דקות, וכעת השבת כבר עמדה בפתח. כל הציוד הועמס על עגלה שנהוגה הייתה בידי עגלון גוי ומרו רה"י ומשפחתו, מרו הגרי"ז ומשפחתו ובעקבותיהם גם שאר היהודים שהיו במקום, פתחו בתהלוכה רגלית לכיוון בית המלון לעיניהם המשתאות של הגויים.

ע"פ הספר האבא מסלבוקה

שמש באודסה דום

חודש טבת ת"ש. ישיבות רבות גלו לווילנא שתחת שלטון ליטא. השמועות הקשות שהגיעו מארצות הכיבוש הנאצי מחד והמחשבות על הנפילה בידי הרוסים הטרביטים מאידך החרידו את הלבבות. הפחד היה מוחשי ומאיים. מרו רה"י הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל צוק"ל החזיק בידו סרטיפיקט לעלות לארץ ישראל, אך לעת עתה נשאר עם בני הישיבה וניסה בכל דרך לקבל סרטיפיקטים עבור הישיבה כולה. משלא הצליח לקבל אשרות כניסה עבור הישיבה כולה, לא לאמריקה ולא לארץ ישראל, החליט לעלות לארץ ישראל ולנסות להשפיע על השלטונות הבריטיים ששלטו בארץ לתת אישורי עליה לכל בני הישיבה.

ביום ראשון י"ט בטבת ת"ש עזב מרו רה"י את הישיבה לתחנת הרכבת בוילנא כדי לעלות על הרכבת למוסקבה, משם להמשיך לאודסה, מנמל אודסה להפליג לאיסטנבול בירת טורקיה, משם להפליג לבירות בלבנון ומשם להגיע לארץ ישראל.

בתחנת הרכבת פגש מרו רה"י את מרו הגרי"ז מבריר סק שהחליט אף הוא יחד עם משפחתו לעשות את אותה הדרך לארץ ישראל. יחד עלו על הרכבת ונסעו במשך יממה שלמה עד שהגיעו ביום שני למוסקבה. כאשר ביררו מתי יוצאת רכבת לאודסה, התברר כי הרכבת הבאה יוצאת רק ביום רביעי בשעה 12:00 והנסיעה נמשכת יומיים שלמים. אם הנסיעה תתנהל ללא עיכובים כלל,

דברי הימים

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

ויחי - עשרה בטבת

ע' תענית י' ע"ב בקיבל תענית ואח"כ נתרפא, וע' ר"ן בשם הראב"ד שהק' מדף י"ט וכ"ה ות"י דגשמים שאני שכבר אין צורך בישועה ולכן א"צ להתענות.

והר"ן הביא ראיה מדף כ"ה וע"ש ברש"י מה דמחלק בין יחיד וציבור, וכ"כ טו"א כאן וע' רש"י שהעיר שלא הביא מרש"י לקמן, וע' רמב"ם פ"א מתעניות הט"ו שכתב כרש"י.

וע' רא"ש ס' ו' דלפי הראב"ד ה"ה אם מת א"צ להתענות כי כבר א"צ לישועה, וכמו בגשמים, משא"כ לפי רש"י ורמב"ם יחיד צריך להשלים כיון דלא התנה מפורש.

(ומסבירא היה נראה דגם לרש"י ורמב"ם הא דחייב הוא רק עפ"י המבואר במס' תענית ח' ע"ב מן היום הראשון אשר נתת את לבך, בדניאל י' י"ב. ולכן בנתרפא חייב להשלים, אבל לא במת, אבל ברא"ש מפורש נגד זה).

וע' א"ש שם שהק' משמאל ב' י"ב כ' דדוד הפסיק התענית כשמת בנו אף שהיה תענית יחיד. (ולפי הראב"ד א"ש). (ופשוט שעשה כן מיד באותו יום, וכמ"ש שם ברד"ק, וע"ש ברד"ק שנתקשה מדין אבילות וכתב כמ"ל דע"כ היה באותו יום, וע"ש עוד בענין כלו לו חדשיו ואיך ידע.) והביאו בשם מהר"י חזני לותרין כי דוד המלך דינו כציבור, אך ש' לדון בזה לפי שני הטעמים שנאמרו בציבור משום אין סטריחין את הציבור או משום דלב ב"ד מתנה עליהם. (ואולי יש מקום לומר דדין תענית הוא מ"ע של ככל היוצא מפיו ולא ל"ת, והרי אונן פטור מ"ע. ואף דנדר בעלמא היו בכלל לא יחל דברו, ואולי נדרי תענית אינו אלא חייב דרבנן והוי כמו עשה. מיהו הלכה ע' שער הציון תר"מ מ"ח בסוגריים דחייב בתענית ציבור, אכן כתב טעמו משום דהוי בשוא"ת, ולא משום דהוי ל"ת.)

וע' בני ראם מהגאון ר' אברהם גנחובסקי צ"ל, מעשה שאמר הצדיק לית לו צדקה ואח"כ הגיע מכתב שכבר שוחרר קודם, ואמר מהרש"ם דהממון לצדקה, כי לפעמים ה' נותן הישועה על דעת כי ילך אח"כ לצדיק. וראיה מברכות ס"ג ע"ב עה"פ בשמואל ב' ו' עובד אדום וכו' ויברך ה', ואמרו שכולן ילדו, והרי לא היה שם אלא ג' חדשים, ומשמע שילדו כשהיה שם, ועכ"ל כי נעתיבו על דעת שיעשה המצוה אח"כ, וכן כאן.

והקשו משו"ע תקס"ט ד' בנדוד שהיה הישועה לפני קבלת תענית אין חייבים. וע"ש בסופו שהעיר ר' אברהם שביפה עינים בסוף ברכות הק' כקו' ה"ל, שאומרים בשם מהרש"ם, על גמ' ה"ל.

וע"ש בשם ירושלמי שילדה כל אחת ששה פעמים בג' חדשים, וע"ש בירושלמי כיצד טמאה שבעה וטוהרה שבעה וילדה, וכן כל שני שבועות. ומאחר שאמרו פלא כזה בירושלמי, לכא' היה נראה דזה גם הכוונה לפי הבבלי שילדו ששה בברס אחד אחר ג' חדשים. וכן נראה שפי' בסוף מדרש תדשא, מובא שם בסוף בני ראם, בספר אליהו ופרקי משיח, דף כ"א ע"א ע"ש.

הערות ותגובות בלשה"ק או באנגלית יתקבלו ברצון במייל
bishvillehalacha@themir.org

”כל מעשיך לשם שמים”

ובכל זאת הודה בדבר וקידש בזה שם שמים בר בים, ולכן זכה להצלת חנניה מישאל ועזריה.

צדיקים – כוונתם לשמים

והנה בגמ' בסנהדרין (ו:1) "רבי מאיר אומר לא נאמר בוצע אלא כנגד יהודה שנאמר (בראשית לז,כו) "ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו", וכל המברך את יהודה הרי זה מנאץ, ועל זה נאמר (תהלים יג) ובוצע ברך נאץ ה" – והטעם בזה הוא, שהרי מכרו האחים את יוסף בעד עשרים כסף ובעד נעלים כפי שכתוב בנביא, ומי שגרם למכירה זו היה יהודה, לכך אין לברך את יהודה על מעשה המכירה.

אך דבר פלא הוא וכך הק' במהרש"א שם - דמ' דוע קרא למברכו "מנאץ", הרי לכאור' על יהודה עצמו אך היה צריך לומר זאת. ועוד דלשון "מנאץ" משמע ענין הכעסה או כפירה, ואיזו כפי רה ישנה בלברך את יהודה?.

וביאר שם המהרש"א, שכוונת הגמ' היא שמי שמברך את יהודה על מעשהו שמכר את יוסף בשביל לקבל ממון ולכך מנע את הריגתו – עליו נאמר "מנאץ ה", משום שצריך לברכו על ענין הצלת יוסף שנתכוין לשם שמים, שהיה ירא מחטוא לה' ולא רצה במיתתו של יוסף, ומכיון שחשש שמא אחיו לא ישמעו לו הלך ופיתם בדברים "נלך ונמכרנו לישמעלים", ועי"ז רצה שינצל יוסף ממות.

ולפי זה כך הוא פירוש הכתוב; "ובוצע ברך" היינו מי שמברך את יהודה לומר שסיבת מכירתו היתה בשביל בצע כסף וכמו שכתוב "מה בצע כי נהרוג את אחינו", - הרי זה מנאץ, מפני שכופר ומכעיס בזה להקב"ה, שהרי ממעט בזה את יראתו של יהודה מהקב"ה.

וזוהי מעלתו הגדולה של יהודה, שנתכוין לשם שמים ולא ח"ו עבור ממון, ולכך המברכו עבור ממון "מנאץ ה" יקרא.

זה הוא בין בגלוי ובין בסתר, שאף אם פורש מע בירה בסתר כשאין איש רואהו, ג"כ מקדש שם שמים על גופו ונפשו.

קידוש ה' של יהודה

והנה בפרשת השבוע, כשיעקב אבינו בירך את בניו מצינו שהוכיח את ראובן ושמעון בקנטר רים, ואיתא ע"ז במדרש (ילקו"ש ויחי רמז קנ"ט); "כשהוכיח יעקב את ראובן ושמעון, הוריקו פניו של יהודה ונתירא שלא יוכיחו במעשה תמר, מיד קראו ופייסו: "יהודה אתה יודוך אחיך", זש"ה ע"י אסף (תהלים נ, כג) "זובח תודה יכבדנני" - מקרא זה לא אמרו אלא כנגד צדיקים שכובשין את יצרם ומודין במעשיו, שכל המודה במעשיו זוכה לחיי העוה"ב שנאמר "זובח תודה יכבדנני", וכן אתה מוצא ביהודה שהודה במעשה תמר, א"ל הקב"ה "אתה הצלת תמר ושני בניה מן השרי פה ואת יוסף מן הבור, שנאמר (בראשית לז,כו) "ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו", חייך שאני מציל מבינך ארבעה: א' מן הבור - דינאל כנגד יוסף, וג' מן האש - חנניא מישאל ועזריה - כנגד פרץ וזרח ותמר, וכל מי שאינו מודה במעשיו הקב"ה מקללו, שכן מצינו בקין בשעה שהרג את אחיו א"ל הקב"ה "היכן הבל אחיך"? אמר לפניו "רבש"ע אני והבל הבאנו דורון לפניך, שלו קבלת ולי החזרת בפחי נפש, ממני אתה מבקשו והלא אינו מתבקש אלא ממך שאתה משמר את כל הבריות"?!, א"ל הקב"ה "אני מודיעך היכן הוא"! אמר לפניו "גדול עוונתי מנשוא" וכו' מיד מחל לו מחצה וכו'. "מכסה פשע עיו לא יצליח" (משלי כח, יג) זה קין, "ומודה ועוזב ירוחם" זה יהודה. ע"כ לשון המדרש.

והודאה זו שהודה יהודה במעשה תמר היתה גדולה במעלתה מאוד, שהרי תמר הסכימה למד סור ג' והודאה נפשות ולא להלבין פניו, משמע שבושה זו היתה קשה יותר מאיבוד ג' נפשות,

"וברכתו מכל הימים"

אומרים אנו בתפילת ליל שב"ק "אתה קדשת את יום השביעי לשמך וכו', וברכתו מכל הימים אומרים וקדשתו מכל הזמנים". הקב"ה "בירך" את יום השבת שיהיה היום המבורך ביותר, והוא יהיה המקור לכל הברכות, וכן "קידש" יום זה בק דושה מיוחדת, שאינה נמצאת בשום מועד אחר.

השבת – מקור האמונה והשכר הנצחי

יש להתבונן מדוע דווקא יום השבת התברך והתקדש יותר מכל הימים, ומה התייחד דווקא אמנם ביום זה.

יש לבאר, כיון שהשבת היא יסוד האמון נה בהש"ת, והאמונה היא יסוד כל הדת, וכל הקשר שלנו עם הקב"ה מושתת על יום קדוש זה, וביותר, רק ע"י יום זה אפשר לזכות לשכר הנצחי ולכל ההבטחות שהבטיחנו ע"י עבדיו הנביאים.

וזהו ע"י שנאמין בו ית' אמונה שלמה, ואמונה זו עיקרה ביום זה, ומפני כך בירך וקידש הקב"ה את יום השבת, ולכן נעשית היא שורש כל השכר הנצחי.

מצות קידוש ה'

והנה כתב הרמב"ם (פ"א מיסוה"ת ה"א); כל בית ישראל מצווין על קידוש השם הגדול הזה שנא' "ונקדשתי בתוך בני ישראל" ומוזהרין שלא לחללו שנא' "ולא תחללו את שם קדשי". ועוד כתב שם (ה"י); "וכן כל הפורש מעבירה או עשה מצוה, לא מפני דבר בעולם לא פחד ולא יראה ולא לבקש כבוד אלא מפני הבורא ברוך הוא, כמניעת יוסף הצדיק עצמו מאשת רבו - הרי זה מקדש את השם".

ומבואר, כי כשם שיוסף הצדיק פרש מן העבי רה לשם שמים ללא כל נגיעות או דבר אחר, כן באופן זה צריך כל אדם מישראל להתנהג בקיום מצוות ה' ובמניעה מהעבירות. וענין קידוש השם

צריכים אנו ללמוד ממעשה המכירה של יהודה, ולדון כל אדם לכף זכות, ובוודאי כוונת הלומד לשם שמים לקיים מצות עסק התוה"ק ולקדש שם שמים.

וכן נתחזק כולנו בענין שמירת השבת, לחשוש בכל דבר שיש בו פקפוק, ולהמנע מעשייתו ובה וכן נזכה גם אנו לקדש שם שמים, ונוכל לזכות עי"ז לאמונה טהורה ולשכר נצחי של העוה"ב.

ולאחיו יאמר חזק

המצב כיום של עם ישראל ששרוים בסכנה, ובשעת סכנה צריכים לחזק את עסק התוה"ק, וכל א' המצב שמתחזק מחזק בזה גם את השני, וצריך ליזהר מלהיות צר עין כשרואה חבירו מתחזק, וכמו שכותב עי"ז רבינו יונה (שערי תשובה ש"ג) בחומרה רבה, כשרוצה שרק הוא עצמו יקיים מצוות ואילו חבירו לא יקיים, ועי"ז שב קיים "איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק" (ישעיה מא,ו) ונתחזק ללמוד תורה כראוי, נזכה שנציל מכל הצרות ונגאל גאולת עולמים בביאת משיח צדקנו, אמן.

שטח משמע בריך אלההון דיהודאי", ופירש שם ה"פני משה" רוצה הוא שיתקדש שם שמים על ידו, ולשמיע שיאמרו בריך אלההון דיהודאי וזה נוח לו יותר מכל שכר וריוח ממון שבעולם", לכן מצוה עשה בזה שהשיב האבדה. וכן כל אדם שיעשה בכוונה זו הרי זה רצוי לפני הש"ת משום שמקדש את שמו ית' בעולם.

הוי דן לכף זכות

והנה האחים חשבו שכוונת יהודה במכירה רעה היתה שרצה למוכרו בעד ממון, ולכך לאחר שמכרוהו כתוב (בראשית לח,א) "וירד יהודה מאת אחיו" וגו' – שהורידוהו מגדולתו, אבל האמת היא שכוונתו היתה לשמים, שרצה להציל את אחיו ממות, ורצה שיתקדש שם שמים, ולכך זכה שנצלו כמה נפשות בגללו כמו דאיתא במד' רש (הנ"ל), וכן זכה לברכות אביו שברכו במלוכה וכו'.

וזהו חיזוק גדול בשבילנו, שלפעמים רואים אנו אדם שלומד בהתמדה, ונוטים לחשוב שלר מד מפני כל מיני חשבונות וכדו', אך אדרבה

והנה מובא בירושלמי (ב"מ פ"ב ה"ה) וכן במד' רש רבה (פרשת עקב פ"ג); מעשה בר' שמעון בן ומצינו שטח שלקח חמור אחד מישמעלי אחד, הלכו תלמידיו ומצאו בו אבן אחת טובה תלויה לו בצוארו, אמרו לו "רבי - ברכת ה' היא תעשיר" (משלי יב), אמר להם ר' שמעון בן שטח "חמור לקחתי אבן טובה לא לקחתי", הלך והחזירה לאותו ישמעלי, וקרא עליו אותו ישמעאל "ברוך ה' אלהי שמעון בן שטח".

ויש להבין במעשה זה, מדוע השיב האבדה לאותו עכו"ם, הא אמרינן בסנהדרין (עו:): "המחזיר זיר ויש אבדה לכותי עליו הכתוב אומר (דברים כ"ט) "לא יאבה ה' סלוח לו"?

וביאור הדבר הוא, שתלוי המעשה בכוונתו – אם משיב האבדה לכותי כי משוה את הכותי וביאור והישראל כאחד ואין חשובה לו מצות בוראו, וכמו שפי' רש"י שם, – עליו נאמר "לא יאבה ה' סלוח לו", משום שממעיט את כבודו של עם ישראל ומשוה אותם לעכו"ם וזהו חילול ה', משא"כ ר' שמעון בן שטח שכל כוונתו היתה לשמים, וכדברי הירושלמי "בעי הוה שמעון בן

Brotherly Love

Harav Hagaon Meir Tzvi Shpitzer Shlita

Many of us bentch our children on Friday night, while others do so on Erev Yom Kippur, but we all use the immortal words of Yaakov Avinu in his wonderful brachah that our children should grow up to be like Ephraim and Menashe: **יִשְׁמְדוּ אֶלְקִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה**.

Before saying this brachah, Yaakov placed his hands on the heads of Ephraim and Menashe. When Yosef saw that Yaakov's right hand was on Ephraim's head, he tried to switch his father's hands, but Yaakov insisted that his hands remain that way. "Know that I've switched my hands intentionally," he said, "because even though Menashe is older, Ephraim is going to be greater."

The *Agra d'Kallah*, by the author of the *Bnei Yissaschar*, explains that Ephraim and Menashe displayed incredible feelings of love and affection for each other. Menashe realized that his grandfather was giving the better brachah to his younger brother; had we been in that situation, we would surely have complained. Ephraim, whom Yaakov chose to receive the better brachah, saw his father getting involved and trying to take that brachah away from him; had we been in Ephraim's position we would have told our father, "If my grandfather decided to give me the better brachah, I'm going to take it, and please don't get involved." But neither Menashe nor Ephraim said a word – and they knew the value of a brachah from Yaakov Avinu, who was the one who fought to get a brachah from his own father.

When Yaakov Avinu saw the wonderful middos of Ephraim and Menashe, who were happy if their brother received the better brachah, he bentched them – and all of us – to be like them. When we bentch our children with these words, we are asking that Hakadosh Baruch Hu help our children become like Ephraim and Menashe and possess brotherly love that will

allow them to be happy for each other in every situation and encourage one another to succeed.

Later in the parashah Yaakov Avinu admonishes Shimon and Levi by saying: **שְׁמַעוֹן וְלֵוִי אֲחִים כְּלִי חָמָס מְכַרְתֶּיהֶם**. Why does the *passuk* here describe them as brothers?

The Midrash explains that the introductory words **שְׁמַעוֹן וְלֵוִי אֲחִים** are actually part of Yaakov's rebuke. Yaakov was telling Shimon and Levi, "When it came to the incident with Dina, you knew what it meant to be brothers, you risked your life for your sister." Indeed, Rashi says they're called "*achei Dina*" because they endangered their lives in order to save her. "Why, then," Yaakov continued, "did you not display those feelings of brotherhood toward Yosef, whom you sold?"

Yosef, in contrast, did display those feelings of brotherliness. In last week's parashah, he told his brothers: **אָנֹכִי יוֹסֵף אֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם אֵתִי**. We know that Yosef is the one the brothers sold to Mitzrayim, so why mention this again? The Ohr Hachaim explains that Yosef was emphasizing, "I am Yosef your brother – I feel to you as a brother does, and I yearn to be kind to you." Furthermore, Yosef was telling them that even at the time that they sold him to Mitzrayim, he still felt like their brother. They were being unkind to him, but he nevertheless wanted to be kind to them. "That's why," Yosef continued, "now that I'm the ruler in Mitzrayim and you're going through difficult times, I want to help you and take care of your families."

A Brother is Always Kind

The Torah commands us: **לֹא תִתְעַב אָדָמָי כִּי אֲחִיךָ הוּא** – do not despise

or hurt an Edomite, because he is your brother. The Malbim points out that Edom is very worthy of being despised and antagonized. But the Torah expects us to act kindly to a brother even if he acts unkindly to us, just as Yosef displayed love to his brothers even though they sold him.

The true definition of a brother is someone who will always be kind to his brother, even if his brother wasn't kind to him.

In *Shir Hashirim* Shlomo Hamelech speaks to Hashem in the name of Klal Yisrael, which says to Hakadosh Baruch Hu: **מי יתגדל באח לי**, we wish that Your relationship with us would be like that of a brother. The *meforshim* explain that a brother is expected to be kind and helpful even if his sibling wasn't good to him. "It's true that we might not have behaved properly," we say to Hakadosh Baruch Hu. "We might have done *aveiros*. But we want You to repay our bad deeds with kindness, just as Yosef did." The Yalkut in Shoftim teaches the principle that Eisav's descendants fall only before the descendants of Rochel. Why do the children of Rochel have the power to prevail over Eisav?

All of the other *shevatim* were lacking in their feelings of brotherly love, and therefore, they cannot triumph over Eisav. But the children of Rochel, who did not participate in selling their brother, but on the contrary,

displayed the incredible love of **אני יוסף אחיכם** – they will bring the *geulah*.

The *navi* Yirmiyahu says: **בַּעַת הַהֵיא נָאִם ה' אֶהְיֶה לְאֱלֹקִים לְכָל מִשְׁפָּחוֹת יִשְׂרָאֵל**. "In those days," says Hashem, referring to the time when Moshiach will come, "I will be the God of all the families of Klal Yisrael." The *passuk* specifically mentions the *families* of Klal Yisrael because the *geulah* will come not to those people who stand as individuals, but rather to those who stand together in families. Even if a family member wasn't kind or helpful to us, being part of a family means being like Yosef and repaying evil with good. Therefore, even if somebody was unkind to me, I have to go out of my way to be kind to him. The willingness to sacrifice on behalf of our family members – as we see in this parashah with Ephraim and Menashe – is what creates a family, and it is the families of Klal Yisrael that will merit the *geulah*.

This is the brachah that we give to our children: that they should grow up to feel for one another and put themselves out for one another. May we be *zocheh* that our relationship with one another will be that of **מִשְׁפָּחוֹת יִשְׂרָאֵל**, and that our relationship with Hakadosh Baruch Hu be that of **מי יתגדל באח לי**, so that we merit to see the fulfillment of: **בַּעַת הַהֵיא נָאִם ה' אֶהְיֶה לְאֱלֹקִים לְכָל מִשְׁפָּחוֹת יִשְׂרָאֵל**.

לזכר נשמת

ר' הלל בן אהרן זאב ז"ל

In Memory of

Harry H. Beren z"l

The support of the dissemination of this publication should be a זכות for him and his entire family.

His love and support for מוסדות התורה and their students is demonstrated in this dissemination of חידושי תורה written by accomplished תלמידי חכמים.

ת.נ.צ.ב.ה.

Sponsored by the Harry H. Beren Foundation D.I.B.